

2023 UŽIMTUMO DIDINIMO PROGRAMOS EFEKTYVUMO ANANLIZĖ

Užimtumo tarnybos Šiaulių klientų aptarnavimo departamento Telšių skyriaus (toliau – Užimtumo tarnyba) duomenimis, šių metų pradžioje Telšių rajone buvo registruoti 2169 bedarbiai. Lyginant su praėjusių metų tuo pačiu laikotarpiu, registruotų bedarbių skaičius rajone padidėjo 8 proc. Vertinant bendrojo nedarbo duomenis, per metus nedarbas Telšių rajone padidėjo 0,7 procento.

Užimtumo tarnybos duomenimis, 2024 m. sausio 1 d. Telšių rajono savivaldybėje buvo įregistruoti 2967 darbo ieškantys asmenys, iš jų 2169 – bedarbiai. Valstybinės duomenų agentūros duomenimis, bedarbių procentas nuo darbingo amžiaus gyventojų Telšių rajone siekė 9,0 procentus, o šalyje – 9,1 procentus. Bedarbių procentas nuo darbingo amžiaus gyventojų Telšių rajone buvo 0,1 procentiniu punktu mažesnis už Lietuvos Respublikos bedarbių procentą nuo darbingo amžiaus gyventojų ir 0,6 procentiniais punktais mažiau nei Telšių apskrityje. Pagal pateiktus duomenis matyti, kad nedarbo lygis kilo ne tik Telšių rajone, bet ir visoje šalyje (žr. 1 lentelė).

1 lentelė: Bedarbystės Telšių rajone statistika¹

Rodiklis	2023 m. sausio 1 d.	2024 m. sausio 1 d.	Pokytis +/-
Bedarbiai	2014	2169	+155
Darbo rinkai besirengiantys asmenys	434	432	-2
Bedarbių procentas nuo darbingo amžiaus gyventojų (DAG) Telšių rajone	8,9	9,0	+0,1
Bedarbių procentas nuo darbingo amžiaus gyventojų (DAG) Šalyje	9,0	9,1	+0,1

Lyginant bendrojo nedarbo duomenis su praėjusių metų tuo pačiu laikotarpiu, Telšių rajone fiksuotas 0,7 proc. didesnis registruotas nedarbas. Prieš metus Telšių klientų aptarnavimo skyriuje buvo registruota 2014 bedarbių, t. y. 155 arba 8 procentiniais punktais mažiau nei šių metų sausio 1 dieną. Užimtumo tarnybos Telšių skyriaus duomenimis, Telšių rajone 2024 m. sausio 1 dieną registruoti 1095 darbo ieškantys vyrai ir 1074 moterys. Lyginant su praėjusių metų pabaiga registruotas moterų nedarbas sumažėjo 0,2 procentiniais punktais, o vyrų nedarbas augo 1,6 procentiniu punktu.

2 lentelė: Užimtumo rodiklių pasiskirstymas pagal seniūnijas 2023m. rodikliai²

Seniūnijos	Gyventojų kaičius	Bedarbių skaičius	Bedarbių seniūnijoje ir viso rajono bedarbių santykis procentais	Besirengiančių darbo rinkai asmenų skaičius	Besirengiančių darbo rinkai seniūnijoje ir viso rajono besirengiančių darbo rinkai santykis procentais	Besirengiančių darbo rinkai ir bedarbių santykis procentais seniūnijoje
Telšių miesto seniūnija	22632	1287	63,81	161	37,27	12,51
Degaičių seniūnija	1857	94	4,66	17	3,94	18,09
Nevarėnų seniūnija	1306	78	3,87	42	9,72	53,85
Tryškių seniūnija	2242	96	4,76	40	9,26	41,67
Upynos seniūnija	1535	85	4,21	24	5,56	28,24
Varnių seniūnija	2979	120	5,95	45	10,42	37,50
Viešvėnų seniūnija	2279	62	3,07	28	6,48	45,16

¹<https://uzt.lt/darbo-rinka/situacija-darbo-rinkoje-naujausia-apzvalga/87>

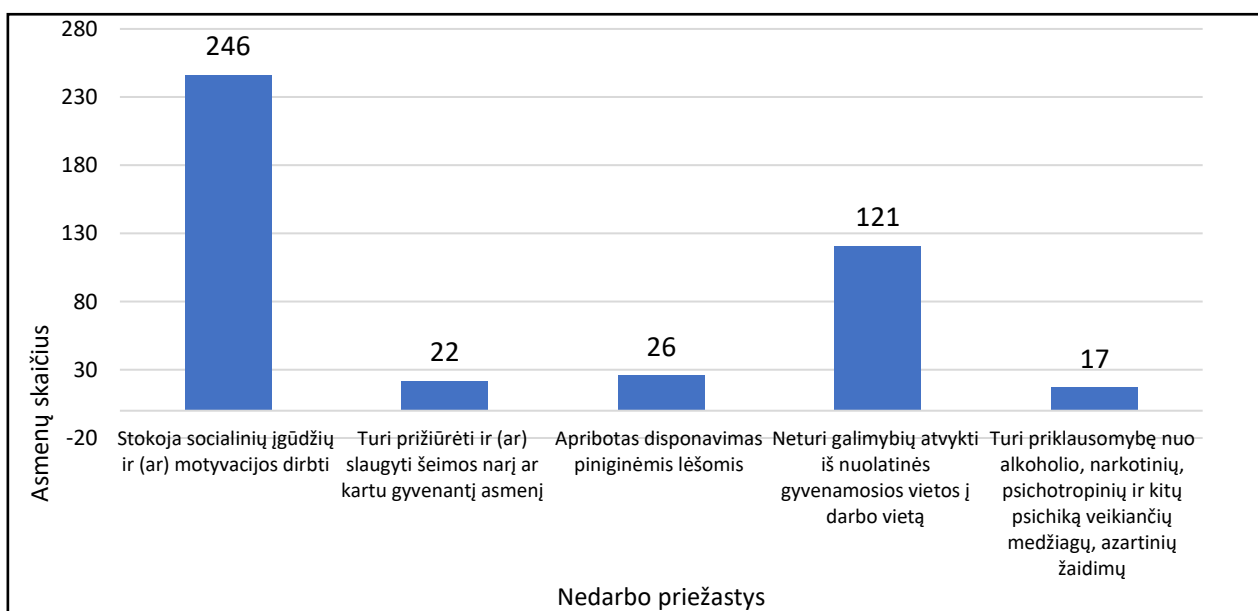
² Šaltinis: Užimtumo tarnybos Telšių skyriaus ir Telšių rajono savivaldybės administracijos Socialinės paramos ir rūpybos skyriaus duomenys.

Gadūnavo seniūnija	1679	45	2,23	23	5,32	51,11
Žarėnų seniūnija	890	41	2,03	13	3,01	31,71
Ryškėnų seniūnija	2424	46	2,28	26	6,02	56,52
Luokės seniūnija	1512	63	3,12	13	3,01	20,63
Iš viso	41335	2017	-	432	-	432

Užimtumo tarnybos Telšių skyriaus duomenimis, Telšių rajono savivaldybėje 2024 m. sausio 1 d. registruoti 432 darbo rinkai besirengiantys asmenys, t. y. 0,5 procentiniu punktu mažiau nei 2023 m. sausio 1 d. Iš pateiktų duomenų matyti, kad 2023 m. darbo rinkai besirengiančių asmenų skaičius sudaro 14,5 proc. visų Užimtumo tarnybos klientų. Darbo rinkai besirengiančių asmenų tarpe, lyginant su bedarbiais, didesnę dalį sudaro – asmenys virš 50 m., asmenys su negalia, asmenys neturintys profesinio pasirengimo.

Įvertinus 2 lentelėje pateiktus rodiklius matyti, kad dauguma bedarbių ir darbo rinkai nepasirengusių asmenų gyvena Telšių miesto seniūnijoje: ~ 64 proc. visų bedarbių ir 37 proc. darbo rinkai nepasirengusių asmenų nuo bendro jų skaičiaus rajone. Iš kaimiškų seniūnijų, tai daugiausiai šių asmenų yra Varnių seniūnijos gyventojai. Analizuojant bedarbių asmenų motyvaciją grįžti į darbo rinką pastebima, kad kaimiškų seniūnijų gyventojai mažiau motyvuoti, daugiau jų susiduria su užimtumo kliūtimis. Pastebima tendencija, kad seniūnijose esančioje arčiau rajono centro darbo rinkai besirengiančių bedarbių asmenų santykis lyginant su kuo ypač ryškus: Ryškėnų (56,5 proc.), Nevarėnų (53,9 proc.), Gadūnavo (51,1 proc.). Tai leidžia daryti išvadą, kad šių seniūnijų bedarbiai asmenys yra gana motyvuoti ir greitai gali susirasti darbo, tačiau darbo rinkai besirengiantiems asmenims trūksta motyvacijos, o didesnę dalis asmenų įvardija net kelias jiems būdingas užimtumo kliūtis (žr. 3 lentelė).

1 pav. Užimtumo tarnybos Telšių skyriuje registruotų darbo rinkai besirengiančių asmenų pasiskirstymas pagal nedarbo priežastis 2024 m. sausio 1 d.³

Analizuojant 2022 m. ir 2023 m. Telšių rajone registruotų darbo rinkai besirengiančių asmenų nedarbo priežastis ryškesnių pokyčio nepastebima. Daugiau nei pusė potencialių Programos dalyvių stokoja socialinių įgūdžių ir (ar) motyvacijos dirbti (56,94 proc.), daugiau nei ketvirtadalis neturi galimybės atvykti iš nuolatinės gyvenamosios vietos į darbo vietą (28,0 proc.), kas šešioliktam

³ Šaltinis: Užimtumo tarnybos Telšių skyriaus duomenys

asmeniui apribotas disponavimas pinigėmis lėšomis (6,02 proc.), o kas dvidešimtas turi prižiūrėti ir (ar) slaugyti šeimos narį ar kartu gyvenantį asmenį (5,09 proc.). Išskirtina tai, kad 3,9 proc. darbo rinkai besirengiančių asmenų turi priklausomybių nuo alkoholio, narkotikų, psichotropinių ir kitų psichiką veikiančių medžiagų, azartinių žaidimų ir t. t.. (žr. 1 pav.).

Svarbu pastebėti, kad vienas darbo rinkai besirengiantis asmuo gali turėti ir kelias kliūtis užimtumui. Analizuojant asmenų nedarbo priežasčių ir kliūčių užimtumui pasiskirstymą pagal seniūnijas iš 3 lentelėje pateiktų duomenų matyti, kad daugiausiai individualios kompleksinės pagalbos laukia ir sunkiausiai į darbo rinką integruojasi asmenys stokojantys socialinių įgūdžių ir (ar) motyvacijos dirbti. 2023 m. taikant atvejo vadybą pastebėta, kad darbo rinkai besirengiantys asmenys susiduria 2, 3, o kartais ir 4 kliūtimis, trukdančiomis jiems tapti aktyviais rinkos dalyviais. Todėl kompleksinių paslaugų teikimo metu numatoma operatyvi ir tikslinga pagalba įdarbinimo kliūtims įveikti.

3 lentelė. Užimtumo tarnybos Telšių skyriuje registruota darbo rinkai besirengiančių asmenų pasiskirstymas pagal seniūnijas ir nedarbo priežastis 2024 m. sausio 1 d.⁴

Seniūnijos	Stokoja socialinių įgūdžių ir (ar) motyvacijos dirbti	Turi prižiūrėti ir (ar) slaugyti šeimos narį ar kartu gyvenantį asmenį	Apribotas disponavimas pinigėmis lėšomis	Neturi galimybių atvykti iš nuolatinės gyvenamosios vietos į darbo vietą	Turi priklausomybę nuo alkoholio, narkotikų, psichotropinių ir kitų psichiką veikiančių medžiagų, azartinių žaidimų	Iš viso
Telšių miesto seniūnija	126	11	14	0	10	161
Degaičių seniūnija	8	1	2	6	0	17
Nevarėnų seniūnija	16	0	3	22	1	42
Tryškių seniūnija	27	2	1	10	0	40
Upynos seniūnija	8	2	2	12	0	24
Varnių seniūnija	14	1	1	24	5	45
Viešvėnų seniūnija	13	2	1	11	1	28
Gadūnavo seniūnija	11	1	1	10	0	23
Žarėnų seniūnija	4	0	1	8	0	13
Ryškėnų seniūnija	15	1	0	10	0	26
Luokės seniūnija	4	1	0	8	0	13
Iš viso	246	22	26	121	17	432

Analizuojant potencialių Programos dalyvių pasiskirstymą pagal Tikslines grupes ir seniūnijas, daugiausiai darbo rinkai besirengiančių asmenų, kaip ir 2022 m., registruojama Telšių miesto seniūnijoje, mažiausiai – Žarėnų ir Luokės seniūnijose. Didžiausia užimtumo kliūtis, su kuria susiduria kaimiškų seniūnijų gyventojai, išlieka susisiektis, t. y. neturėjimas galimybių atvykti iš nuolatinės gyvenamosios vietos į darbo vietą. Reikšminga užimtumo kliūtis – asmenų apribotas disponavimas pinigėmis lėšomis. Dažnu atveju asmenys net negali įvardyti turimų įsiskolinimų dydžio ar institucijų, kurioms yra skolingi. Darbo rinkai besirengiantiems asmenims trūksta finansinio raštingumo įgūdžių (žr. 3 lentelė).

Įgyvendinant Programą 2023 m. tikslų buvo siekiama per šias priemones: trumpalaikių darbų organizavimas ir atvejo vadyba. Įgyvendinimo metu pastebėta, kad darbo rinkai besirengiantys asmenys vengia pripažinti įdarbinimą ribojančias kliūtis, yra linkę jas neigti arba pripažįsta, tačiau atsisako pagalbos joms spręsti. Pagrindinės priežastys: baimė prarasti socialines garantijas bei išankstinės nuostatos, kad pagalba nebus suteikta arba asmens nenoras keisti esamą situaciją.

⁴ Šaltinis: Užimtumo tarnybos Telšių skyriaus duomenys

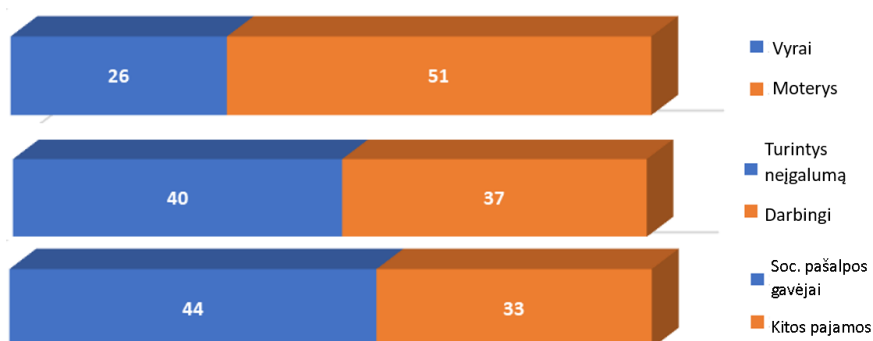
Programos 2023 m. įgyvendinimo laike registruoti 106 dalyviai, t. y. 35,9 proc. daugiau nei buvo planuota. Įgyvendinant pirmąją priemonę buvo planuota 14-oje organizacijų trumpalaikių darbų organizavimui įdarbinti 17 asmenų. Rodiklis buvo pasiektas: per 2023 m. trumpalaikiams darbams buvo įdarbinti 29 asmenys (žr. 4 lentelę). Vidutiniškai 1 asmuo dirbo apie 3 mėnesius. Pasibaigus priemonės finansavimui iš programos lėšų 6 asmenims pratęstas įdarbinimas (sezoniniais darbais, neterminuotas įdarbinimas). Taip pat 28 proc. daugiau dalyvių registruota įgyvendinant ir antrąją Programos priemonę. Dalyviai nukreipti individualioms paslaugoms gauti.

4 lentelė. Planuojamas ir faktinis Programos dalyvių skaičius⁵

2023 m. užimtumo didinimo programos priemonė	Numatomas priemonėse dalyvaujančių asmenų skaičius	Priemonėse dalyvavusių asmenų skaičius	Pokytis (+/-)	Įdarbinimo rezultatas, asm. skaičius
Pirma priemonė	17	29	12	6
Antra priemonė	60	77	17	3
Iš viso	77	106	29	9

Programoje 2023 m. atvejo vadyboje dalyvavo 66 proc. moterų. Daugiau nei pusė Programos dalyvių atvejo vadybos metu kreipėsi dėl piniginių socialinės paramos gavimo. Vadovaujantis Telšių rajono savivaldybės tarybos 2020 sausio 30 d. sprendimu Nr. T1-31 ir tarpininkaujant atvejo vadybininkei 6 programos dalyviams suteikta vienkartinė finansinė parama. Daugiau nei pusė programos Antros priemonės dalyvių – asmenys turintys neįgalumą (žr. 2 paveikslas).

2 pav. Antros priemonės dalyvių pasiskirstymas⁶

Programos 2023 m. metu atvejo vadyba organizuota 77 asmenims (žr. 4 lentelė). Iš visų Programos antroje priemonėje dalyvavusių asmenų pagal užimtumo kliūtis daugiausia buvo stokojančių socialinių įgūdžių ir motyvacijos – 67,53 proc., finansinių išsilavinimų turinčių asmenų ~ 16 proc. (administracinės baudos, nemokėti alimentai ir kt.); 9 proc. dalyvių įvardyta susisiektimo problema (žr. 5 lentelė).

Siekiant Programos užsibrėžtų rezultatų atvejo vadybos metu darbo rinkai besirengiantiems asmenims buvo organizuojama kompleksinės pagalbos. Konsultacijų metu su dalyviais išsiaiškintos kliūtys, trukdančios asmenims tapti aktyviais darbo rinkos dalyviais, paskirtos individualios arba grupinės konsultacijos (žr. 6 lentelė).

⁵ Šaltinis: Telšių rajono savivaldybės Socialinės paramos ir rūpybos skyrius

⁶ Šaltinis: Telšių rajono savivaldybės Socialinės paramos ir rūpybos skyrius

5 lentelė. Antros priemonės dalyvių pasiskirstymas pagal priežastis ⁷

Eil. Nr.	Užimtumo tarnybos priskirtos priežastys	Darbo rinkai besirengiantys asmenys	
		Skaičius	Procentas
1	Socialinių įgūdžių ir motyvacijos stiprinimas	52	67,53
2	Gydymas nuo priklausomybių	3	3,90
3	Skolų grąžinimas	12	15,58
4	Susisiekimo problemos sprendimas	7	9,09
5	Globos paslaugų gerinimas	3	3,90
	Iš viso	77	100

Programos įgyvendinimo laikotarpyje teiktos individualizuotos ir grupinės paslaugos (žr. 6 lentelė). Paslaugos buvo perkamos viešųjų pirkimų būdu, taip pat bendradarbiaujama su socialinių paslaugų, švietimo, sveikatos ir kitomis įstaigomis (biudžetinėmis, nevyriausybinės organizacijos, privačiomis ir t.t.). Savivaldybės administracija, prisidėdama prie Užimtumo rėmimo iš Savivaldybės biudžeto lėšų per, 2023 m. trumpalaikiams darbams įdarbino 32 asmenis (įdarbinimo trukmė – iki 6 mėn.).

6 lentelė. Antros priemonės dalyvių pasiskirstymas pagal paslaugas kliūtims įveikti ⁸

Eil. Nr.	Užimtumo tarnybos priskirtos priežastys	Darbo rinkai besirengiantys asmenys	
		Paslaugos gavėjų skaičius	Procentas nuo dalyvių skaičiaus
1	Socialinių įgūdžių ir motyvacijos stiprinimas	46	59,74
2	Kompiuterinio raštingumo pradmenų mokymas	20	25,97
3	Finansinio raštingumo pradmenų mokymas	20	25,97
4	Mediacija (grupinė ir individuali)	30	38,96
5	Psichologinė pagalba	23	29,87
6	Darbinių įgūdžių ugdymas	15	19,48
7	Pavėžėjimo paslauga	10	12,99

Programa įgyvendinama atsižvelgiant į biudžeto galimybes. Įvertinus esamą situaciją, nedarbo lygį Savivaldybėje, prognozuojama jog skiriamų lėšų poreikis nemažės. Tačiau pagrindinis finansavimo šaltinis įgyvendinant Programą išlieka valstybės specialiosios tikslinės dotacijos lėšos savivaldybių biudžetams.

Telšių rajono savivaldybės administracijos Socialinės paramos ir rūpybos skyrius

⁷ Šaltinis: Užimtumo tarnybos Telšių skyriaus ir Telšių rajono savivaldybės administracijos Socialinės paramos ir rūpybos skyriaus duomenys

⁸ Šaltinis: Užimtumo tarnybos Telšių skyriaus ir Telšių rajono savivaldybės administracijos Socialinės paramos ir rūpybos skyriaus duomenys